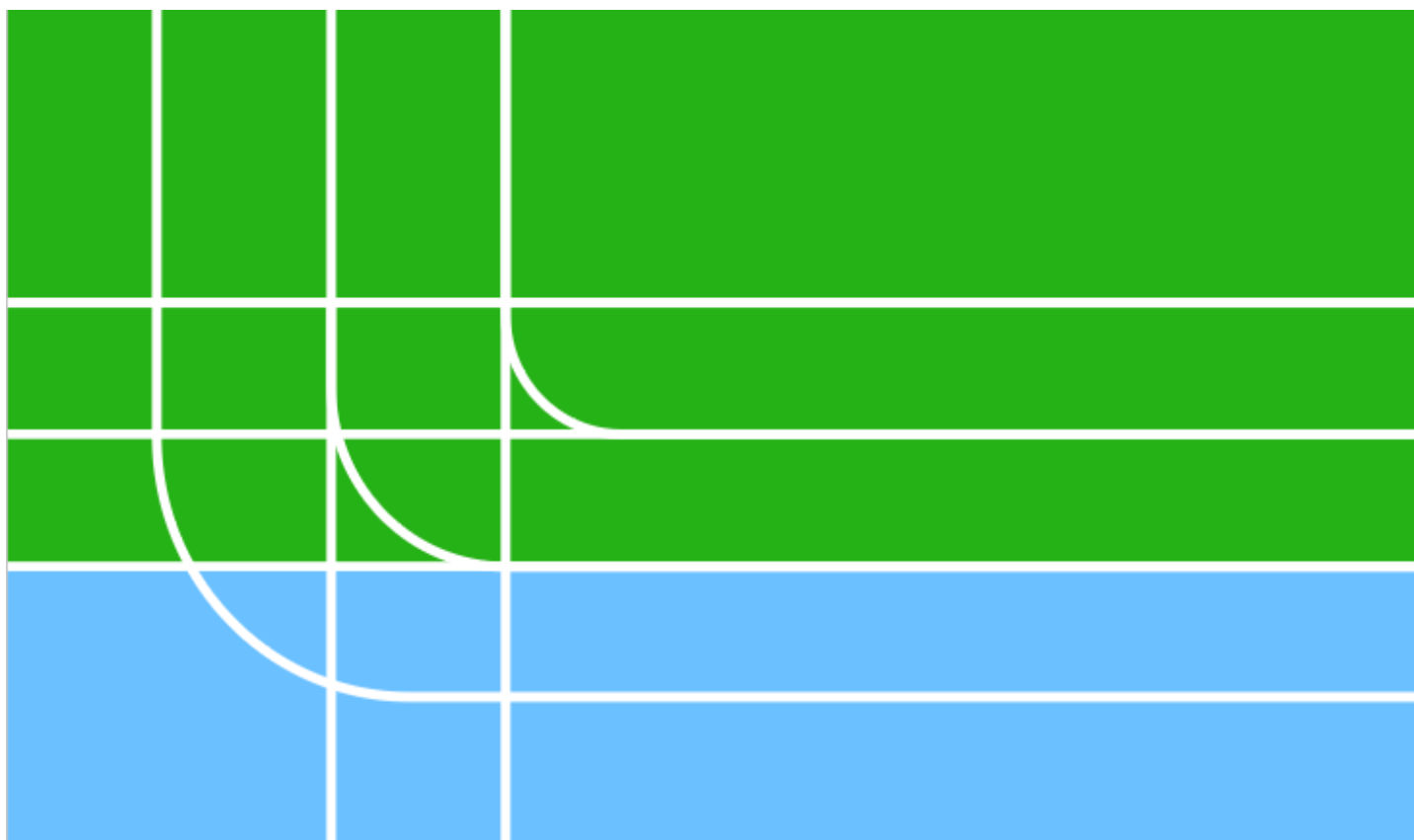

Повеља о антидопинг правима спортиста

[Први пут одобрена од стране Извршног одбора WADA 7. новембра 2019. године, ова Повеља је ажурирана упоредо са изменама Кодекса и међународних стандарда. Верзију 2.0 одобрио је Извршни одбор WADA 5. децембра 2025. године, а примењује се од 1. јануара 2027. године.]

Садржај		СТРАНА	
		Сврха и преамбула	3
		Први део	5
	1.	Право на правично такмичење	5
	2.	Право на правду	5
	3.	Право на медицинско лечење и заштиту здравља	6
	4.	Право на образовање	7
	5.	Право на заштиту података	7
	6.	Право на одговорност антидопинг организација	8
	7.	Права поверљивих извора информација	8
	8.	Право на накнаду штете	9
	9.	Права током поступка прикупљања узорка	9
	10.	Право на анализу Б узорка и лабораторијску документацију	10
	11.	Право на равноправне и правичне антидопинг програме	10
	12.	Права заштићених лица, малолетника и рекреативних спортиста	11
	13.	Неповредивост других права и слобода	11
	14.	Примена и процесни положај	11
		Други део	12
	15.	Право на антидопинг систем без корупције	12
	16.	Право на учешће у управљању и доношењу одлука	12
	17.	Право на правну помоћ	12
	18.	Право на услуге омбудсмана	13
	19.	Право на приступ правним средствима заштите	13
	20.	Право на подршку менталном здрављу	13
	21.	Право на подршку у вези са употребом психоактивних супстанци	13
		Приступ подршци	14

Сврха

Да се обезбеди да права спортиста у области борбе против допинга буду јасно утврђена, доступна и универзално применљива.

Преамбула

Један од циљева Светског антидопинг кодекса (Кодекс) и Светског антидопинг програма јесте заштита основног права спортиста да учествују у спорту без допинга и, на тај начин, унапређење и заштита здравља, правичности и једнаких могућности за спортисте широм света. Да би се овај циљ остварио, од кључног је значаја да спортисти имају права, да су упознати са њима и да могу да их остварују.

„Спортисти су у центру антидопинг система и треба да могу јасно да разумеју и своја права и своје одговорности. Ова Повеља чини та права доступнијим како би спортисти са већим поверењем учествовали у чистом спорту.“

Тоби Канлиф-Стил
Члан Савета спортиста WADA

У складу са чланом 20.8.7 Кодекса, ова Повеља обједињује права спортиста која су посебно утврђена Кодексом и међународним стандардима, као и друга усаглашена начела добре праксе у погледу свеобухватне заштите права спортиста у контексту борбе против допинга. Ову Повељу је ревидирао Савет спортиста WADA, надовезујући се на првобитну верзију коју је израдио ранији Одбор спортиста, уз обимне консултације са спортистима широм света.

Ово није правно обавезујући документ. Права спортиста и даље су она која су садржана у Кодексу и међународним стандардима. У случају било какве неусаглашености, предност имају Кодекс и међународни стандарди.

Повеља је подељена на два дела.

- **Први део представља права спортиста која су већ утврђена Кодексом и међународним стандардима.**
- Други део садржи права која су спортисти идентификовали, а која нису утврђена Кодексом или међународним стандардима. Ова права имају карактер тежњи, односно представљају права за која спортисти препоручују да их антидопинг организације прихвате као добру праксу и узму у обзир приликом обликовања антидопинг политика усмерених на спортисте.

Очување чистог спорта не подразумева само познавање сопствених права, већ и прихватање сопствених одговорности – обоје је од суштинског значаја за правичност и интегритет спорта. Стога, иако је овај документ усредсређен на ваша права као спортисте, подједнако је важно имати на уму да имате и одговорности у погледу чистог спорта. Као што је наведено у члану 21.1 Кодекса („Улоге и одговорности спортиста“), од спортиста се очекује да разумеју и поштују сва антидопинг правила која се на њих примењују.

playtrue

1

Први део

Права у првом делу утврђена су Кодексом и Међународним стандардима.

1. Право на правично такмичење

Спортисти имају право на једнаке могућности у тежњи ка врхунским спортским резултатима. То обухвата право да тренирају и такмиче се на највишем нивоу у окружењу без:

- допинга других спортиста; и
- пратећег особља спортиста, других лица или антидопинг организација који на други начин крше антидопинг правила и захтеве и подривају дух спорта.

(Кодекс, Циљеви и област примене; Основно образложење Светског антидопинг кодекса)

2. Право на правду

Спортисти имају право на низ процесних гаранција које их штите током истражних и дисциплинских поступака и обезбеђују поштовање начела правичног поступка. То обухвата право да:

- буду правично и благовремено обавештени о наводној повреди, односно повредама правила;
- буду саслушани;
- имају доступан и финансијски приступачан поступак саслушања у разумном року;
- о њиховом предмету одлучује правично, непристрасно и оперативно независно¹ веће;
- их заступа правни заступник по сопственом избору, о њиховом трошку;
- добију комплетне списе предмета;
- износе релевантне доказе и подносе писане и усмене поднеске;
- позивају и испитују сведоке;
- користе тумача током саслушања, о сопственом трошку;
- захтевају јавно саслушање;
- не сведоче против себе; и
- благовремено добију образложену одлуку са јасним разлозима за њено доношење.

У жалбеном поступку спортисти задржавају ова права и имају право да о њиховом предмету одлучује и институционално независно² веће.

(Чланови 8. и 13. Кодекса; Међународни стандард за поступање резултатима, чланови 8. и 10.)

3.

Право на медицинско лечење и заштиту здравља

Спортисти имају право да буду заштићени од сваког притиска повезаног са допингом који угрожава њихово физичко или емоционално здравље.

Спортисти имају основно право на одговарајуће медицинско лечење стварних здравствених стања. Ово право је изричито заштићено Кодексом и Међународним стандардом за изузећа за терапеутску употребу (ISTUE). Поступак одобравања изузећа за терапеутску употребу штити и добробит спортисте и интегритет спорта.

Спортисти имају право да:

- поднесу захтев за изузеће за терапеутску употребу – TUE – (које омогућава спортистима са одређеним здравственим стањем употребу забрањене супстанце или забрањеног метода), у складу са Кодексом и ISTUE;
- добију правичну и благовремену оцену свог захтева;
- уложе жалбу ако је захтев за TUE одбијен;
- добију јасне смернице и подршку антидопинг организација ради разумевања и остваривања својих права у вези са TUE; и
- имају загарантовану поверљивост својих медицинских података.

Антидопинг организације могу користити медицинске податке искључиво ради процене захтева за TUE и у вези са истрагом и поступком поводом могуће повреде антидопинг правила.

(Члан 4.4 Кодекса; Међународни стандард за изузећа за терапеутску употребу; Међународни стандард за заштиту података.)

4.

Право на едукацију

Спортисти имају право на едукацију о чистом спорту и приступ тачним антидопинг информацијама од антидопинг организација, и то би требало да буде обезбеђено пре него што буду подвргнути допинг контроли.

Едукативни програми треба да:

- буду засновани на вредностима;
- објашњавају права и одговорности спортиста;
- обухватају све обавезне едукативне теме;
- помажу спортистима да смање ризик од ненамерног допинга; и
- буду доступни, релевантни и прилагођени развојној фази и спортском искуству спортисте.

Едукативна подршка треба да буде доступна и када спортиста:

- буде обавештен о могућој повреди антидопинг правила;
- издржава период забране учешћа; или
- се враћа спорту.

Владе и пратеће особље спортиста треба активно да подржавају едукацију.

(Члан 18. Кодекса; Кодекс, Други део, Увод; чланови 21.2.2 и 22.11 Кодекса; Међународни стандард за едукацију)

5.

Право на заштиту података

Спортисти имају право да антидопинг организације њихове личне податке прикупљају, користе, размењују, чувају и бришу правично, законито и безбедно. Спортисти имају право да:

- буду информисани о томе како и зашто се њихови лични подаци обрађују и да на то дају пристанак;
- добију копију својих личних података; и
- затраже брисање података када више нису потребни за антидопинг сврхе.

У случају повреде безбедности личних података која би могла значајно да утиче на права или интересе спортисте, надлежне антидопинг организације морају да обавесте спортисту о чињеницама повреде, њеним последицама и предузетим мерама.

(Чланови 5.5 и 14.6 Кодекса; Међународни стандард за заштиту података)

6.

Право на одговорност антидопинг организација

Спортисти имају право да очекују да антидопинг организације које су надлежне за њих одговарају за своје поступке и пропусте у оквиру применљивих система за праћење усклађености.

Спортисти имају право да:

- пријаве могуће питање неусклађености надлежном особљу или антидопинг организацији; и
- буду обавештени да је њихова пријава примљена и размотрена.

(Кодекс, Увод; Међународни стандард за усаглашеност потписника са Кодексом)

7.

Права поверљивих извора информација

Спортисти имају право на приступ анонимним или поверљивим механизмима за пријављивање:

- сумње на допинг;
- могућих повреда антидопинг правила од стране спортиста, пратећег особља спортиста или других лица; и
- могуће неусклађености антидопинг организација.

Спортисти који добронамерно пријаве забринутост имају право да то учине без страха од одмазде, застрашивања или других штетних последица.

Спортисти такође имају право да очекују да:

- њихов идентитет буде заштићен у највећој могућој мери, осим ако је откривање обавезно по закону или је спортиста дао информисану писану сагласност;
- њихови наводи буду озбиљно размотрени; и
- механизми пријављивања буду доступни и прилагођени спортистима.

Антидопинг организације треба да имају поступке којима се штите достојанство, приватност и безбедност лица која пријављују неправилности.

(Члан 2.11 Кодекса; Међународни стандард за обавештајне податке и истраге)

8. Право на накнаду штете

Спортиста има право да захтева накнаду штете од другог спортисте или другог лица чија му је повреда антидопинг правила проузроковала штету. Такав захтев остварује се на основу применљивих закона или прописа ван Кодекса.

Када антидопинг организација поврати новчане награде од санкционисаног спортисте, мора уложити разумне напоре да та средства прерасподели спортистима који би на њих имали право да спортиста коме су награде одузете није учествовао.

(Чланови 10.10 и 10.11 Кодекса)

9. Права током поступка прикупљања узорка

Спортисти имају право да се прикупљање узорка спроведе на начин који поштује њихово достојанство, приватност и добробит.

Током поступка прикупљања узорка, спортисти имају право да:

- виде идентификацију допинг контролора;
- затраже додатне информације о поступку прикупљања узорка;
- буду обавештени о овлашћењу на основу којег се узорак прикупља;
- буду обавештени о врсти узорка и условима којих се морају придржавати пре његовог давања;
- уносе тачност, осим ако су већ дали узорак који не испуњава захтевану специфичну тежину за анализу;
- имају пратњу представника;
- из оправданог разлога одложе јављање у станицу за допинг контролу;
- буду обавештени о својим правима и одговорностима;
- забележе све примедбе на поступак; и
- добију копију документације о прикупљању узорка.

Поред тога:

- спортисти са инвалидитетом имају право да захтевају прилагођавање поступка прикупљања узорка; и
- малолетни спортисти имају право да затраже да представник по њиховом избору посматра лице задужено за прикупљање узорка док то лице непосредно надзира давање узорка урина.

(Међународни стандард за тестирање)

10.

Право на анализу Б узорка и лабораторијску документацију

Спортисти имају право на процесну правичност и транспарентност када се суоче са могућом повредом антидопинг правила.

Када анализа А узорка спортисте доведе до неповољног аналитичког налаза или атипичног налаза, спортиста има право да захтева анализу Б узорка. Ако затражи анализу Б узорка, спортиста има право да:

- буде обавештен о датуму, времену и месту анализе;
- анализа, у мери у којој је то разумно могуће, буде заказана у термину који му одговара;
- присуствује анализи или да у његово име присуствује представник; и
- буде обавештен о резултату.

Спортиста такође има право да затражи копије лабораторијске документације за А узорак и, када је применљиво, за Б узорак.

Ако анализа Б узорка спроведена током спортског догађаја не потврди налаз А узорка, спортисти коме је изречена привремена суспензија дозвољава се, када околности то омогућавају, учешће у наредним такмичењима на том догађају. У тимском спорту спортиста такође може учествовати у наредним такмичењима ако је тим и даље у такмичењу и ако то допуштају правила надлежне међународне федерације.

(Чланови 2.1.2, 6.7, 7.2 и 7.4.5 Кодекса; Међународни стандард за поступање резултатима; Међународни стандард за лабораторије)

11.

Право на равноправне и правичне антидопинг програме

Спортисти имају право на антидопинг програме који су равноправни, правични и доследно спроведени.

Сви спортисти, без обзира на то где живе или се такмиче, треба да буду обухваћени усаглашеним антидопинг правилима и програмима усклађеним са Кодексом и међународним стандардима.

Антидопинг програми морају тежити томе да:

- штите здравље спортиста; и
- пруже спортистима могућност да развијају и искажу своје спортске способности без употребе забрањених супстанци или метода.

(Кодекс, Циљеви и област примене; Основно образложење Светског антидопинг кодекса; Увод)

12. Права заштићених лица, малолетника и рекреативних спортиста

Спортисти који се према Кодексу сматрају заштићеним лицима, малолетницима или рекреативним спортистима уживају додатну заштиту због свог узраста, правне способности или нивоа учешћа у спорту.

Зависно од околности, та заштита може обухватити:

- прилагођено разматрање приликом процене кривице;
- изузеће од обавезног јавног објављивања;
- поступке прилагођене ради обезбеђивања правичности, достојанства и разумевања;
- приступ лицу које пружа подршку;
- измењене поступке прикупљања узорка; и
- едукацију прилагођену узрасту или другим потребама.

(Кодекс; Међународни стандард за тестирање; Међународни стандард за образовање)

13. Неповредивост других права и слобода

Ова Повеља не ограничава нити одузима било која права или слободе које спортисти имају на основу Кодекса или међународних стандарда, укључујући права која нису поменута у Повељи или су само делимично описана.

14. Примена и процесни положај

Ова Повеља не мења начин примене Кодекса или међународних стандарда нити утиче на процесни положај спортиста према тим документима.

2

Други део

Препоручена права у другом делу нису утврђена Кодексом или међународним стандардима и не постоје универзално у читавом антидопинг систему. Она одражавају права за која спортисти подстичу антидопинг организације да их усвоје као добру праксу ради даљег унапређења борбе против допинга, интегритета система и права спортиста у том систему.

15. Право на антидопинг систем без корупције

Спортисти би требало да имају право да учествују у тренинзима и такмичењима без корупције повезане са допингом и без било ког другог облика манипулације повезане са допингом који би могао да угрози правично такмичење или интегритет спорта.

16. Право на учешће у управљању и доношењу одлука

Спортисти би требало да:

- буду консултовани приликом израде и измена антидопинг правила којих морају да се придржавају;
- имају право гласа и представнике с правом гласа у извршним органима антидопинг организација чијим правилима подлежу; и
- имају приступ признатим представницима спортиста у оквиру антидопинг система.

17. Право на правну помоћ

Спортисти би требало да имају право на благовремену, приступачну и одговарајућу правну помоћ у свим фазама антидопинг поступка.

Ова подршка треба да обухвати приступ:

- стручном правном саветовању и заступању;
- смерницама о поступку; и
- финансијској помоћи или субвенционисаним услугама, како би спортисти могли да разумеју поступке, снађу се у њима и делотворно учествују у њиховом вођењу.

Антидопинг организације и надлежни органи треба да развијају и промовишу механизме који смањују препреке за приступ правди, нарочито за спортисте са ограниченим финансијским средствима. Ти механизми могу обухватити фондове правне помоћи, адвокатске тимове који пружају бесплатну правну помоћ и услуге омбудсмана усмерене на спортисте.

18.

Право на услуге омбудсмана

Спортисти би требало да имају право на приступ независној, поверљивој и бесплатној служби омбудсмана која пружа непристрасне савете, информације и помоћ у питањима која се односе на Светски антидопинг програм и организације које делују у антидопинг систему.

Иако већ постоји „глобални“ омбудсман за антидопинг права спортиста, који је доступан спортистима на које се примењује Кодекс, антидопинг организације треба да подрже оснивање националних или регионалних служби омбудсмана које поступају према основним начелима независности, непристрасности, поверљивости и неформалности. [Athletes' Anti-Doping Ombuds](#)

19.

Право на приступ правним средствима заштите

Спортисти би требало да имају приступ правичним и делотворним правним средствима заштите када се повреде њихова права или процесне гаранције, укључујући одговарајуће преиспитивање, отклањање последица повреде и корективне мере путем независних и непристрасних механизма.

20.

Право на подршку менталном здрављу

Спортисти би требало да имају приступ независној, поверљивој подршци менталном здрављу коју пружају квалификовани стручњаци кад год учешће у антидопинг поступцима може утицати на њихову добробит, нарочито током или након тих поступака. Антидопинг организације треба да подстичу окружење које штити психолошку добробит и оснажује спортисте да потраже помоћ без страха од стигматизације или штетних последица.

21.

Право на подршку у вези са употребом психоактивних супстанци

Спортисти који се суочавају са проблемима повезаним са супстанцама које се злоупотребљавају требало би да имају право на достојанствен третман и приступ одговарајућим услугама подршке тамо где су доступне.

Антидопинг организације треба да помогну спортистима у приступу тим услугама пружањем информација и, уз пристанак спортисте, упућивањем квалификованим здравственим радницима или службама подршке, нарочито када постоје поновљене повреде правила или показатељи психичке узнемирености.

Приступ подршци

Следеће бесплатне и поверљиве услуге доступне су спортистима који желе да укажу на проблеме, пријаве повреде правила или добију смернице у вези са својим антидопинг правима:

- [WADA Speak Up](#) WADA Speak Up: Поверљива платформа за пријављивање сумње на повреде антидопинг правила или неусклађености антидопинг организација.
- [Athletes' Anti-Doping Ombuds](#) Омбудсман за антидопинг права спортиста: Бесплатан и независан ресурс путем којег спортисти могу поверљиво да укажу на проблеме, поставе питања или затраже смернице о антидопинг поступцима и заштити права.

ⁱ **Оперативна независност:** То значи да (1) чланови управних органа, запослени, чланови комисија, саветници и службена лица антидопинг организације надлежне за поступање резултатима или њених повезаних организација (нпр. федерације чланице или конфедерације), као и свако лице укључено у истрагу и поступање пре одлучивања у предмету, не могу бити именовани за чланове и/или секретаре већа за саслушање те антидопинг организације (у мери у којој секретар учествује у већању и/или изрази одлуке), и (2) већа морају моћи да спроводе саслушање и доносе одлуке без мешања антидопинг организације или било које треће стране. Циљ је да чланови већа или друга лица која учествују у одлучивању не буду укључени у истрагу или одлуке о покретању поступка. Поред тога, саслушања не смеју водити (ни по делегираном овлашћењу ни на други начин) лица која су именовале националне спортске управљачке организације или друге националне спортске организације, нити лица под њиховом надлежношћу.

ⁱⁱ **Институционална независност:** Поред захтева оперативне независности, жалбена већа морају бити и институционално потпуно независна од антидопинг организације одговорне за поступање резултатима, као и од било ког националног спортског управљачког тела или друге националне спортске организације. Зато њима не сме управљати антидопинг организација одговорна за поступање резултатима или национално спортско тело нити смеју бити повезана с њима или им подређена.

